

Příloha ke zprávě o šetření

ve věci postupu krajské pobočky Úřadu práce ČR pro hl. m. Prahu, kontaktní pracoviště Praha 9, při výkonu sociální práce v rámci pomoci v hmotné nouzi, při rozhodování o doplatku na bydlení v případech hodných zvláštního zřetele a při rozhodování o mimořádné okamžité pomoci

Skutková zjištění

1. Výkon sociální práce v rámci pomoci v hmotné nouzi

1.1 Obecná zjištění

V rámci šetření byl prověřen postup krajské pobočky Úřadu práce ČR pro hl. m. Prahu, kontaktní pracoviště Praha 9, při výkonu sociální práce v oblasti pomoci v hmotné nouzi dle zphn prostřednictvím prostudování spisové dokumentace za období od května do července 2012, v níž je výkon sociální práce patrný, a prostřednictvím rozhovoru s vedoucí oddělení nepojistných sociálních dávek a vedoucí referátu nepojistných sociálních dávek.

Zejména byly diskutovány následující okruhy problémů:

- *Personální obsazení a zatížení kontaktního pracoviště Praha 9. Možné zlepšení výkonu sociální práce, překážky jejího výkonu.*
- *Náplň sociální práce na Úřadu práce ČR. Výkon sociální práce na kontaktním pracovišti Praha 9. Specifický přístup k některým klientům.*
- *Spolupráce při výkonu sociální práce.*
- *Metodické vedení.*
- *Záznam o výkonu sociální práce.*
- *Sociální šetření v oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi.*

K jednotlivým okruhům problémů byly zjištěny následující informace.

- *Personální obsazení a zatížení kontaktního pracoviště Praha 9.*

Agendu hmotné nouze vykonávají na kontaktním pracovišti Praha 9 **dvě dávkové referentky, které jsou současně sociálními pracovníci** (tj. vedou řízení od počátku do konce, včetně provedení sociálního šetření), každá má na starost přes 200 klientů, jejichž počet však narůstá (v Praze 9 je velké množství ubytoven). Na Úřadě městské části Praha 9 vykonávalo tutéž práci šest pracovníků (jedna pracovnice na poloviční úvazek). Počet klientů by byl vyšší, pracovnice kontaktního pracoviště Praha 9 však před samotným převzetím žádostí o dávky proberou s klientem jeho situaci, tj. zjistí jeho příjem, zda má k dispozici nájemní smlouvu, smlouvu o ubytování (nestačí pouze potvrzení o ubytování na ubytovně),

pakliže klient nemá doklady nebo je předběžně posouzeno, že by podmínky pro přiznání dávky nesplnil, nejsou žádosti o dávky přijaty.

Největším problémem je personální poddimenzovanost. Výkon práce však ztěžují také stále nefungující aplikace (nesehrávají se například příjmy, nelze zjistit, jaké dávky klient pobírá – přídavky na děti, příspěvek na bydlení, nesehrává se podpora v nezaměstnanosti, předchozí aplikace byly provázané), evidence jsou vedeny ručně, není možné pro účely aktuálního vydávání „sKaret“ jednoduchým způsobem dohledat, kteří příjemci rodičovského příspěvku jsou zároveň příjemci dávek pro osoby se zdravotním postižením (je třeba procházet jednotlivé příjemce rodičovského příspěvku zvlášť).

Výkonu sociální práce by značně pomohlo personální posílení. Od dubna do června 2012 **vypomáhaly na kontaktním pracovišti Praha 9 dvě pracovnice z městské části** – prováděly sociální šetření, práce probíhala na dohodu.

- Náplň sociální práce na Úřadu práce ČR. Výkon sociální práce na kontaktním pracovišti Praha 9. Specifický přístup k některým klientům.

Vlastní sociální práci s klienty mají na starost spíše obce (v Praze sociální odbory úřadů městských částí), pro Úřad práce ČR ze zákona povinnost výkonu sociální práce jako takové nevyplývá, pro výkon sociální práce není ani časový prostor. Z rozhovoru vyplynulo, že sociální práce je **omezena na výkon sociálních šetření**. Ideálně by měla sociální práce v systému hmotné nouze probíhat tak, že pracovnice navštíví klienta, tj. provede sociální šetření, doporučí mu, kam se obrátit, kde by mu mohli s problémy pomoci, vlastní sociální práci s klientem pak už nezajišťuje Úřad práce ČR, ale sociální pracovníci Úřadu městské části Praha 9 (včetně doprovázení klienta při vyřizování běžných záležitostí).

Náplň sociální práce na Úřadu práce ČR je pracovníkům Úřadu práce ČR v podstatě nejasná.

Rovněž ve vztahu k zaváděné „sKartě“ jsou podmínky výkonu sociální práce nejasné. Značné množství příjemců dávek neumí zacházet s bankomatem (starší lidé, zdravotně postižení nemají k bankomatu přístup), náplní pracovníků Úřadu práce ČR není doprovázet klienty při výběru peněz z bankomatu, měli by to dělat sociální pracovníci obce, kteří mají na starost vlastní sociální práci, tj. mimo jiné i otázky finanční dovednosti.

Dle vedoucích oddělení nepojistných sociálních dávek byla chyba, že se výkon sociální práce rozdělil mezi Úřad práce ČR a obecní úřady obcí s rozšířenou působností a pověřené obecní úřady, vazby se roztrhaly, pracovníci obecních úřadů navíc nevykonávají sociální práci tak, jak by měli.

Konkrétně je sociální práce na kontaktním pracovišti Praha 9 realizována následovně. Pokud se jedná o **prvožadatele o dávky**, s klientem je probrána jeho situace, někdy je mu věnována řádově hodina času, jindy i více. Klienti často uvádí nepravdivé informace o skutečnostech rozhodných pro nárok na dávku, a to i pokud je jim následně pravda dokázána. Byl uveden příklad rodiny, které byl v České

republiky udělen azyl. Rodinu doprovází na Úřad práce ČR tlumočnický, práce s těmito klienty však trvá velmi dlouho, časový prostor pro to není. V některých případech jsou klienti arogantní, pracovníci z nich mají někdy strach. **Dlouhodobé příjemce dávek či klienty, kteří opakovaně žádají o mimořádnou okamžitou pomoc**, pracovníci již dobře znají (obě vedoucí pracovníce mají dlouhodobou praxi v této oblasti, dříve pracovaly na státní sociální podpoře). Opakovaná sociální šetření a práce s těmito klienty však neprobíhá, není na to čas, klienti, kteří si nejsou schopni sami poradit, jsou odesíláni na Úřad městské části Praha 9.

Pracovníci kontaktního pracoviště Praha 9 přistupují ke všem klientům stejným způsobem, rovně, neboť všichni potřebují pomoc.

Aktivní vyhledávání osob, které jsou ohroženy hmotnou nouzí, nebo se již ve stavu hmotné nouze nachází, v souladu s ustanovením § 64 odst. 1 písm. d) zphn na kontaktním pracovišti Praha 9 neprobíhá. Tuto práci vykonávají pracovníci Úřadu městské části Praha 9, dostanou se ke klientům dříve (volání například ke krádeži, eventuálně se o klientech dozví z doslechu od jiných klientů). Nastal však případ, kdy Úřad práce ČR obdržel o osobách v nouzi informace od městské policie.

Sociální práce s příjemci příspěvku na živobytí a společně posuzovanými osobami, kteří se nachází ve stavu hmotné nouze déle než tři kalendářní měsíce dle ustanovení § 64 odst. 2 zphn rovněž neprobíhá. Nebylo tak možné získat odpovědi na otázky, jaké jsou používány metody a postupy při šetření situace hmotné nouze těchto osob apod. Z rozhovoru vyplynulo, že pracovníci nemají ani jasnou představu o tom, jak by měla být sociální práce s těmito klienty realizována. Více pro klienta se již ze strany pracovníků Úřadu práce ČR udělat nedá. Každý měsíc dochází klienti na úřad a dokládají nové příjmové doklady, každý měsíc tak pracovníci hmotné nouze klienta vidí, na další sociální šetření však není čas. Bylo zmíněno, že klienti se často nachází v hmotné nouzi několik let, přitom se nejedná o staré invalidní občany, jsou to zdraví lidé, rodiny s dětmi apod., sociální práce s klienty tak dlouhodobě nefunguje. Klienti jsou zvyklí, že obdrží dávky, jejich život a hospodaření nekoresponduje s tím, že jsou prakticky osobami bez příjmu, bez zaměstnání. Jakmile potřebují zaplatit nějaký jednorázový výdaj, chtějí okamžitě mimořádnou okamžitou pomoc, aniž by se snažili našetřit, či aniž by výdaje omezili (př. výdaje na kroužky pro děti). Klientům často nelze systém hospodaření vysvětlit. Klienti běžně jezdí pro dávky luxusními auty, z registru vozidel však plyne, že tato auta nevlastní. Nestává se, že by se klienti dostali za pomoci sociálních pracovníků z hmotné nouze. Neřeší se příčiny hmotné nouze klientů, měla by se podpořit zaměstnanost. Velký problém představuje také absence sociálního bydlení.

- Spolupráce při výkonu sociální práce.

Spolupracují se sociálními pracovníky Úřadu městské části Praha 9. Spolupráce probíhá telefonicky, v případě Prahy 9 jsou pracovníci ve stejné budově, sociální kurátoři, pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí doprovází klienty k dávkovým referentkám a požadují pro klienty přiznání dávek.

Standardizovaný záznam sociálního pracovníka využíván není, vedoucí oddělení nepojistných sociálních dávek se zatím setkala pouze se dvěma záznamy

na Úřadu městské části Praha 18, pracovníci Úřadu městské části Praha 18 ho teprve teď začínají využívat, obdobně na Úřadu městské části Praha 9, a tím pádem ani na kontaktním pracovišti Praha 9 není tento záznam zatím využíván.

Spolupráce s poradenskými zařízeními apod. neprobíhá, nemají vytipované žádné organizace. Sociální pracovnice kontaktního pracoviště Praha 18 dříve pracovala v Armádě spásy, tudíž neziskové organizace zná.

Na kontaktním pracovišti Praha 9, ani na kontaktním pracovišti Praha 18 nemají k dispozici seznam ubytoven. Osoby vracející se z výkonu trestu odnětí svobody jdou nejprve ke kurátorovi, který seznam ubytoven má.

Při výkonu sociální práce na kontaktním pracovišti Praha 18 spolupracují s Úřadem městské části Praha 18, odborem sociální péče. Sociální pracovníci městské části Praha 18 vyhledávají klienty, dávají impulsy Úřadu práce ČR, rovněž sociální pracovnice kontaktního pracoviště pro Prahu 18 klienty „předávají“ sociálním pracovníkům městské části Praha 18.

- Metodické vedení.

Metodické pokyny k sociální práci na kontaktním pracovišti Praha 9 k dispozici jsou (Sociální práce na Úřadě práce ČR), ale nemají dostatečnou kvalitu. Sociální pracovníci Úřadu práce ČR navíc nebyli na výkon sociální práce na Úřadě práce ČR proškoleni (dosud nebylo žádné školení na výkon sociální práce pro pracovníky Úřadu práce ČR zorganizováno). Metodickým orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí. Využívají také oddělení metodiky na krajské pobočce Úřadu práce ČR.

- Záznam o výkonu sociální práce.

O provedených sociálních šetřeních jsou vedeny záznamy ve spisu.

- Sociální šetření v oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi.

Sociální šetření jsou **automaticky vykonávána u všech prvožadatelů o příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení.**

U mimořádné okamžité pomoci je výkon sociální práce řešen individuálně (například v případě aktuálních žádostí o školní pomůcky většinou pracovnice rodiny již znají, šetření neprobíhají, šetření probíhají například v případě žádostí o úhradu pračky, ledničky).

Šetření probíhají **zásadně neohlášeně**, jinak by klienti byt vyklidili. Pracovnice již narazily například na luxusní byt. **Sociální pracovnice chodí na šetření sama** (není to správné, pracovnice nemá ani služební telefon). V rámci šetření se zjišťují zejména sociální a majetkové poměry, okruh společně posuzovaných osob apod. Informace jsou zjištěny nejprve na kontaktním pracovišti, následně jsou v rámci šetření na místě ověřeny. Sociálních šetření, která by vykonali pracovníci Úřadu

městské části Praha 9, není využíváno. Šetření na místě u klienta hmotné nouze trvá zhruba hodinu.

1.2 Zjištění v individuálních případech

Z předložených podkladů vyplynulo, že ze strany sociálních pracovníků kontaktního pracoviště Praha 9 byla v období od května do července 2012 realizována pouze dvě sociální šetření v oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi.

Sociální šetření bylo realizováno dne 28. června 2012 u mladíka ve věku 25 let pro účely řízení o mimořádné okamžité pomoci z důvodu hrozby sociálním vyloučením (žadatel pan J., nar. xxx). Bylo zjištěno, že žadatel o dávku žije v exekuvaném bytě rodičů, o velikosti 3+1. Vybavení bytu je letité, v lednici nebyly téměř žádné potraviny, byt působil zanedbaným dojmem. Klient neplatí žádné poplatky za užívání bytu, neboť čeká na výpověď z nájmu bytu. Současně bylo předáno k žádosti doporučení sociálního kurátora Úřadu městské části Praha 9 ze dne 27. června 2012, aby byla klientovi dávka poskytnuta, neboť je zcela bez finančních prostředků. V doporučení sociální kurátor uvedl, že v současné době je klient v dočasné pracovní neschopnosti, zdravotní stav mu neumožňuje zlepšit sociální situaci pracovní či brigádní činností. Žije v místě svého trvalého pobytu, nicméně obydlí má již nového majitele, může být kdykoliv vystěhován. Na základě podkladů takto zjištěných byla klientovi přiznána mimořádná okamžitá pomoc z důvodu hrozby sociálním vyloučením ve výši 500,- Kč. Následně klient požádal z totožných důvodů o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu hrozby sociálním vyloučením ještě dvakrát, dávka mu byla přiznána oznámením ze dne 2. července 2012 ve výši 1.000,- Kč (opět bylo přiloženo doporučení sociálního kurátora Úřadu městské části Praha 9 dávku ve výši 1.000,- Kč poskytnout) a oznámením ze dne 16. července 2012 ve výši 1.000,- Kč z důvodu ohrožení klienta bezdomovectvím (opět bylo přiloženo doporučení sociálního kurátora Úřadu městské části Praha 9 dávku poskytnout).

Druhé sociální šetření bylo realizováno dne 28. června 2012 u 27leté ženy v řízení o příspěvku na živobytí (žadatelka paní EE., nar. xxx), z protokolu o místním šetření však pouze vyplývá, že v jedné místnosti žije celkem pět osob. Záznam ze sociálního šetření tak není dostatečným způsobem zpracován.

Kromě toho byly zaznamenány rovněž protokoly z místního šetření provedeného v řízeních mimo šetřené období,

- a sice ze dne 6. 9. 2012 ve věci paní DD. (protokol o místním šetření obsahuje především popis domácnosti),
- ze dne 6. 3. 2012 ve věci paní FF. (protokol o místním šetření obsahuje především popis domácnosti, spotřebičů), v této věci byl současně sepsán protokol o ústním jednání s žadatelkou o dávku mimořádné okamžité pomoci, který obsahuje popis sociální situace rodiny a důvod žádosti o dávku (příspěvek fotbalovému klubu, jehož je syn členem).

K řadě žádostí o mimořádnou okamžitou pomoc bylo přiloženo doporučení sociálního kurátora Úřadu městské části Praha 9 dávku poskytnout. Z jednotlivých

doporučení vyplývá, že byly sepsány na žádost klientů. Ve většině případů bylo žádostem klientů o mimořádnou okamžitou pomoc podpořenou tímto doporučením vyhověno a dávka byla poskytnuta za účelem a ve výši navržené ve zprávě sociálního kurátora (následné oznámení o přiznání dávky již neobsahuje žádné odůvodnění).

Doporučení byla přiložena řádově k 50 žádostem o mimořádnou okamžitou pomoc (dále také „MOP“), o nichž bylo rozhodnuto v období od května do července 2012, nejčastěji byla přiložena k žádostem o dávku z důvodu hrozby sociálním vyloučením, a sice zhruba ve 40 případech za šetřené období.

Předložená spisová dokumentace dávek hmotné nouze za předmětné období obsahovala také protokoly o jednání s pracovníkem Úřadu práce ČR. Za období od května do července 2012 bylo sepsáno 10 protokolů o ústním jednání s klientem (na všech podepsána jako oprávněná úřední osoba Jana Kubatíková). Předmětem jednání byly následující skutečnosti:

- probrání sociální situace klienta pro účely příspěvku na živobytí, doplnění skutečností rozhodných pro nárok na dávku, seznámení s tím, že bude provedeno místní šetření;
- kontrola nároku na příspěvek na živobytí;
- probrání sociální situace klienta pro účely mimořádné okamžité pomoci, poučení o povinnosti předložit doklady pro účely žádosti o dávku,
- svědecká výpověď pro účely rozhodování o příspěvku na živobytí.

Zhruba v polovině případů, kdy byl protokol o jednání sepsán, nepodal klient žádost o dávku pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, mimořádnou okamžitou pomoc). Byl pouze ústně poučen o tom, jaké doklady je třeba v závislosti na okolnostech konkrétního případu k žádostem o dávku přiložit, co je třeba vyřídit (potvrzení o příjmech, doklad o svěření dítěte do péče, potvrzení o příjmu dávek a výživného k rukám babičky, doklad z ČSSZ o aktuálním stavu výplaty důchodu). V jednom případě byla klientka poučena, že není osobou v hmotné nouzi a žádost o dávku nebyla přijata. V jednom případě byl klient poučen, že je třeba nejprve uplatnit nároky a pohledávky, tj. nárok na výživné, příspěvek na bydlení.

V několika případech obsahoval spis také jiné dokumenty, například se jednalo o tyto zprávy či potvrzení:

- zpráva z centra pro osoby ohrožené domácím násilím Z2 o ubytování v azylovém domě, včetně popsání sociální situace klienta (paní GG., nar. xxx),
- potvrzení o ubytování od provozovatele ubytovny,
- potvrzení základní školy o přihlášení a absolvování školy v přírodě, na účast dítěte na škole v přírodě byla poskytnuta mimořádná okamžitá pomoc ve výši 3.000,- Kč,
- protokol o jednání na Městském úřadě X., odboru sociálních věcí a zdravotnictví, ze dne 12. 3. 2012, o úpravě styku s nezletilým dítětem (paní GG, nar. xxx),
- záznam o propuštění dítěte z dětského domova ze dne 2. 7. 2012 (paní E., nar. xxx)

- potvrzení Poradny pro lidi v tísní ze dne 30. 7. 2012 o tom, že klient je evidován jako uživatel Poradny pro lidi v tísní za účelem odborného sociálního poradenství při řešení své tíživé situace, popsána sociální situace s odkazem na její konzultaci prostřednictvím telefonického rozhovoru s pracovníkem Úřadu práce ČR (pan B., nar. xxx).

2. Rozhodování o mimořádné okamžité pomoci

Při místním šetření se pověřený zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv seznámili se spisovou dokumentací celkem 59 žádostí o mimořádnou okamžitou pomoc, podaných na kontaktním pracovišti Úřadu práce pro Prahu 9 v období od 1. 5. 2012 do 31. 7. 2012.

Z uvedeného počtu činí:

Druh (typ) MOP	§ 2 odst. 3	§ 2 odst. 4	§ 2 odst. 5 písm. a)	§ 2 odst. 5 písm. b)	§ 2 odst. 5 písm. c)	§ 2 odst. 6
Počet žádostí	12	0	0	0	3	44

Žádosti o MOP z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví:

Důvod podání žádosti, další významné okolnosti	Požadovaná částka	Přiznaná částka
bez prostředků po propuštění z hospitalizace trvajících od 19. 1. do 7. 5. 2012, nevznikl nárok na žádnou důchodovou dávku z důvodu chybějící doby pojištění, zcela bez prostředků. Sociální kurátor ÚMČ Praha 9 doporučil vyplatit MOP ve výši 1.000,- Kč a současně podat žádost o PnŽ. Žádost o MOP podána 7. 5. 2012, žádost o PnŽ podána až dne 4. 6. 2012.	neuvedena	2.200,- Kč
matka dvou dětí, pobírá dávky SSP (PnD 700,- + 610,- Kč, PnB 6.235,- Kč), výživné (2.000,- + 2.800,- Kč), evidována v evidenci ÚP, nemůže najít novou práci, dostává podporu v nezaměstnanosti, přesto příjem nestačí	neuvedena	2.200,- Kč
žadatelka bydlí u dcery, která odmítá dokládat příjem pro účely rozhodování o příspěvku na živobytí, je v evidenci uchazečů o zaměstnání, nemá žádné prostředky v evidenci uchazečů o zaměstnání, o řádné dávky může požádat až v dalším měsíci (žádost podána 20. 6. 2012) zcela bez prostředků než budou poskytnuty opakované dávky (o dávky bylo požádáno, probíhalo řízení) celkem 3 žádosti (květen, červen, červenec)	neuvedena	2.200,- Kč
	neuvedena	2.200,- Kč
	neuvedena	1.000,- Kč
nárok na PnŽ nevznikl, protože žije se sestrou, která hradí náklady na bydlení, invalidní ve III. stupni bez nároku na důchod, přiznání MOP doporučil sociální kurátor ÚMČ Praha 9 (onkologický pacient, ohrožen ztrátou přístřeší) 3 žádosti – květen, červen, červenec	neuvedena neuvedena neuvedena	2.200,- Kč 2.200,- Kč 2.200,- Kč
bez přístřeší, bez hotovosti na stravu, vážné zdravotní problémy, přiznán plný invalidní důchod, nepostačuje na pokrytí výloh na ubytovnu, celkem 2 žádosti květen a červenec	neuvedena 2.000,- Kč	2.200,- Kč 2.200,- Kč
žadatelka neuvedla důvod, zaškrtila, že žádá o MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje,	neuvedena	2.200,- Kč

k žádosti doloženo doporučení OSPOD, který uvedl, že rodina je velmi sociálně slabá, ze stavu domácnosti je patrné, že potřebné investice není možné dlouhodobě realizovat, matka nemůže zajistit aktuální potřeby svých 3 nezaopatřených dětí, např. nutný nákup sezónního oblečení a obuvi		
Závislý na drogách, léčen v psychiatrické léčebně, s rodinou narušené vztahy, bez prostředků, žádá na hygienu a osobní věci, doporučení sociálního kurátora poskytnout 1.000,- Kč (z důvodu ohrožení sociálním vyloučením) - 6. 8. 2012 - rozhodnutí o nepřiznání MOP z důvodu hrozby sociálním vyloučením	neuvedeno	žádost vzata zpět

Žádosti o MOP na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí:

Důvod podání žádosti, další významné okolnosti	Požadovaná částka	Přiznaná částka
Školní ozdravný pobyt	3.500,- Kč	3.500,- Kč
Škola v přírodě	3.000,- Kč	3.000,- Kč
Škola v přírodě, pozdní dodání podkladů ÚP	neuvedena	žádost vzata zpět

Žádosti o MOP z důvodu ohrožení sociálním vyloučením:

Důvod podání žádosti, další významné okolnosti	Požadovaná částka	Přiznaná částka
propuštění z výkonu trestu odnětí svobody 8x:		
1. žádost podána 5 dnů po propuštění, úložné 500,- Kč, z něj uhradil jízdné a základní oblečení, zcela bez prostředků, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 900,- Kč	neuvedena	900,- Kč
2. žádost podána 13 dnů po propuštění vzhledem k přetrvávajícím zdravotním problémům, úložné 208,- Kč, v době podání žádosti bez prostředků	neuvedena	1.000,- Kč
3. žádost podána 3. den po propuštění, úložné 468,- Kč, z něho uhrazeny základní hygienické prostředky, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 600,- Kč	neuvedena	600,- Kč
4. bezprostředně po propuštění z VTOS, na cestu do Teplic, kde bude žádat o PnŽ	neuvedena	400,- Kč
5. žádost podána 10 dnů po propuštění z VTOS, úložné 1.058,- Kč, v době podání žádosti bez prostředků	neuvedena	1.000,- Kč
6. žádost podána den po propuštění z výkonu vazby, úložné 500,- Kč, z něj uhradil ubytování ve výši 170,- Kč a základní hygienické prostředky, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 800,- Kč	neuvedena	500,- Kč
7. žádost podána dva dny po propuštění z VTOS, bez prostředků, hotovost 346,- Kč	neuvedena	1.000,- Kč
8. žádost podána 5. den po propuštění z VTOS, úložné ve výši 4.812,- Kč, z něj uhradila jízdné, nové oblečení (ve	neuvedena	500,- Kč

VTOS zhubla 24 kg), 2x ubytování v hostelu a základní léky, nyní je bez přístřeší a zcela bez prostředků, v den podání žádosti zařazena do evidence uchazečů o zaměstnání. ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč. Při převzetí oznámení o přiznání MOP se vzdala práva na odvolání (razítko na oznámení)		
nedostatek prostředků na úhradu bydlení, ohrožení ztrátou bydlení 15 x:		
1. - 2. bez prostředků, hrozí vystěhování, zdravotní problémy, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč, druhá žádost podána den po první, oběma bylo vyhověno	neuvedena	1.000,- Kč
3. ohrožen vystěhováním, zemřela mu matka (stupeň závislosti IV.), o níž se staral, nemá na nájem a stravu, ÚMČ Praha 4 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1.000,- Kč
4. v evidenci uchazečů o zaměstnání, pobírá podporu v nezaměstnanosti ve výši 3.800,- Kč, hrozí ztráta bydlení, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout MOP	neuvedena	1.000,- Kč
5. příjmy rodiny jsou nedostačující pro úhradu nájmu, má obavu z vystěhování, žádost o DnB byla sepsána až následující měsíc, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1.000,- Kč
6. zcela bez finančních prostředků, nemá peníze na úhradu ubytování, hrozí ztráta přístřeší, není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1.000,- Kč
7. žije z brigád, nyní zdravotní problémy, proto nemůže pracovat, nemá prostředky na úhradu ubytování, hrozí ztráta přístřeší, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1 000 Kč
8. nedostatek peněz na úhradu nájemného a dalších základních potřeb, matka dvou nezletilých dětí, vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, od května 2012 jí již nenáleží podpora, pobírá pouze příspěvek na bydlení, přídavky na děti a výživné; žádost podána dne 23. 7. 2012, již dne 28. 5. 2012 žádala o MOP z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví, dávka byla přiznána, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1 000 Kč
9. - 11. příjemkyně příspěvku na živobytí ve výši 3.410,- Kč, nemá dostatečné prostředky na úhradu ubytování v azylovém domě (2.790,- Kč), zhoršující zdravotní stav vyžaduje celodenní ubytování, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč (stejná žádost se stejnými důvody byla podána vždy jedenkrát měsíčně v období duben – srpen 2012), tj. ve sledovaném období se jednalo o tři žádosti se stejnými skutkovými okolnostmi a výsledkem	neuvedena	1.000,- Kč
12. - 14. matka 3 nezletilých dětí, zcela bez prostředků, nemá na úhradu ubytování na ubytovně, hrozí ztráta bydlení, ÚMČ Praha 9 3 x doporučil poskytnout 1.000,- Kč, dávka poskytnuta v měsících květen – červenec 2012 (až v srpnu 2012 poskytnuta MOP na úhradu nezbytného jednorázového výdaje na bydlení)	neuvedena	1.000,- Kč
15. v evidenci uchazečů o zaměstnání, příjemkyně PnŽ, úhrada za ubytování činí 3.900,- Kč, pro dlouhodobé	neuvedena	1.000,- Kč

zdravotní potíže bude žádat o invalidní důchod, nyní zcela bez finančních prostředků, hrozí ztráta bydlení, ÚMČ Praha 9 doporučil přiznání MOP		
Osoba bez přístřeší 7x:		
1. dva dny bez přístřeší, bez prostředků, s manželkou odcestují do Mostu, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 200,- Kč	neuvedena	200,- Kč
2. bez přístřeší a prostředků, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1.000,- Kč
3. bez přístřeší a prostředků na ubytování a stravu, pouze náhradní doklad totožnosti (žádost o PnŽ podá po obdržení občanského průkazu), ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1.000,- Kč
4. bez přístřeší a bez prostředků, krátce v evidenci uchazečů o zaměstnání po předchozím sankčním vyřazení	neuvedena	600,- Kč
5. bez obydli, bez finančních prostředků, koncem měsíce obdrží podporu v nezaměstnanosti, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout MOP	neuvedena	500,- Kč
6. bez přístřeší, v evidenci ÚP, zcela bez finančních prostředků, bude uplatňovat nárok na PnŽ, zatím nemá prostředky na uspokojování životních potřeb; na žádosti o PnŽ uvedeno datum podání žádosti 23. 7. (stejně datum jako podání žádosti o MOP), to přelepeno a uvedeno, až od srpna 2012. ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1.000,- Kč
7. bez přístřeší, příjemce invalidního důchodu ve výši 2.456,- Kč, další splátka až 14. 7., žádost o MOP podána 29. 6., nyní zcela bez prostředků, ÚMČ doporučil poskytnout MOP, na oznámení razítko – vzdal se práva na odvolání	neuvedena	900,- Kč
Nepříznivý zdravotní stav 6x:		
1. dočasně hospitalizovaná, chce dát reverz, nemá na ubytování po propuštění, čeká na chráněné bydlení, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout MOP, žadatelka byla obětí trestného činu, pobírá invalidní důchod 3.084,- Kč	neuvedena	500,- Kč
2. klient v dočasné pracovní neschopnosti, předtím žil z příležitostných brigád, zdravotní stav nyní neumožňuje výkon práce, klient je zcela bez prostředků, ÚMČ Praha 9 doporučil vyplatit MOP	neuvedena	500,- Kč
3. bez financí před nástupem do psychiatrické léčebny, ÚMČ Praha 9 doporučil přiznání MOP	neuvedena	1.000,- Kč
4. po propuštění z psychiatrické léčebny, kde byl dlouhodobě hospitalizován, jediným příjmem je PnŽ ve výši existenčního minima, který použil na nákup oblečení a základních hygienických potřeb, nyní zcela bez prostředků, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout 1.000,- Kč	neuvedena	1.000,- Kč
5. po propuštění ze zdravotnického zařízení, invalidní ve III. stupni bez nároku na důchod, zcela bez finančních prostředků, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout MOP	neuvedena	500,- Kč
6. doprovod zdravotně postiženého syna do lázní, výdaje na pobyt v lázních, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout MOP	neuvedena	500,- Kč
V evidenci uchazečů o zaměstnání, bez podpory, má v péči vyživovanou osobu, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout MOP,	neuvedena	1.000,- Kč

zhruba do 2 měsíců získá zaměstnání		
Zcela bez prostředků, nemá zpět na cestu do Liberce, žádost o PnŽ omylem zaslána na Prahu 9, ÚMČ doporučil vyplatit MOP	neuvedena	1.000,- Kč
Bez prostředků, na výživu, než bude moci uplatnit žádost o PnŽ, rozvedená, osamělá, bezdětná, nové zaměstnání, ale výplatu obdrží až další měsíc, ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout MOP	neuvedena	1.000,- Kč
ačkoliv pracuje, je v červenci prakticky bez příjmu, nejmladší dcera trpí mentální anorexií (diagnostikována v roce 2010), OSPOD doporučil přiznat MOP	neuvedena	500,- Kč
příjemce starobního důchodu, PnŽ a DnB, po zakoupení lůžka nezbytného pro stabilizaci narůstajících zdravotních problémů nemá dostatek hotovosti na úhradu nájmu, ÚMČ Praha 9 provedl v lednu 2012 místní šetření v bydlíšti žadatele, zjistil, že obývá byt 1+1 bez nábytku, nachází se zde nafukovací matrace, křeslo, skládací židle, taburet, stojací lampa a vestavěné skříně. Písemnosti a další věci má klient naskládané na zemi. ÚMČ Praha 9 doporučil poskytnout MOP z důvodu hrozby sociálním vyloučením ve výši 1.000,- Kč.	neuvedena	1.000,- Kč
rozvedená příjemkyně invalidního důchodu ve výši 8.767,- Kč s 2 nezletilými dětmi, od ledna 2011 bez zaměstnání, žili z úspor, nemá dostatek finančních prostředků, byla nucena opustit podnájem, bydlí na ubytovně, ÚMČ doporučil poskytnout MOP ve výši 1.000,- Kč a požádat o další sociální dávky, např. SSP. Žádost o PnŽ a DnB podána až následující měsíc.	neuvedena	1.000,- Kč

Ve spisové dokumentaci úřadu práce je dále založen úřední záznam o jednání s paní HH. ze dne 9. 5. 2012, která se na kontaktní pracoviště úřadu práce dostavila za účelem podání žádosti o MOP na úhradu školy v přírodě. Paní HH. byla poučena, jaké doklady je třeba předložit k posouzení výše dávky, a že bude muset být provedeno místní šetření v domácnosti. Žádost o MOP s klientkou nebyla sepsána.

Dále jsem se seznámil ještě s žádostí paní T. o MOP ze dne 7. 8. 2012. V ní jmenovaná požádala o MOP ze tří důvodů (vážná újma na zdraví, hrozba sociálním vyloučením, nutný jednorázový výdaj), protože jednomu jejímu synovi byl odňat příspěvek na péči – probíhalo odvolací řízení a dosud neobdržela zvýšení příspěvku na péči pro druhého syna, které mu bylo přiznáno zpětně od ledna 2012 rozhodnutím z června 2012). K žádosti přiložila popis své sociální situace. ÚP jmenovanou vyzval, aby požádala o MOP pouze z jednoho důvodu, protože nelze takovou žádost technicky zpracovat. Po vysvětlení, že nelze žádat o MOP z více důvodů, a že ani jeden z důvodů nedopadá na situaci její rodiny, vzala paní T. žádost zpět. Následující den bylo vydáno rozhodnutí, jímž byla její žádost o MOP z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví zamítnuta.

3. Rozhodování o doplatku na bydlení dle ustanovení § 33 odst. 5 zphn

V rámci šetření o rozhodování o doplatku na bydlení z důvodů hodných zvláštního zřetele dle ustanovení § 33 odst. 5 zphn za uvedené období byla vyžádána přítomnost vedoucí oddělení nepojistných sociálních dávek a vedoucí referátu nepojistných sociálních dávek KoP Praha 9 a příslušných zaměstnankyň, a z pohovoru s nimi vyplynuly následující skutečnosti.

Při stanovení výše odůvodněných nákladů na bydlení se v případech osob užívajících jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení, tedy převážně u ubytoven a dalších objektů (jejich seznam úřad práce nemá k dispozici), u nichž je možno aplikovat ustanovení § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, nepostupuje jednotně, nýbrž každá žádost podléhá individuálnímu posouzení, a nelze tak hovořit o obecné a pevné sazbě těchto nákladů, která by se poté promítala do jednotlivých oznámení o přiznání dávky či rozhodnutí o zamítnutí žádosti. Tatáž zákonitost platí i v případě poskytování doplatku na bydlení na podnájemní formu bydlení.

Jinými slovy, záleží na správní úvaze pracovníka, v jaké výši lze tyto náklady v dávkové formuli uznat. Tato úvaha bývá podepřena i ověřením tvrzených nákladů (ve spisovém materiálu se lze skutečně setkat s výdajovými duplicitami).

Odůvodněné náklady na bydlení většinou nedosahují výše normativních nákladů na bydlení. Přiznané (přiměřené náklady) mohou být i nižší, než náklady tvrzené a prokazované žadateli, jsou takto stanoveny na základě správní úvahy. Náklady blížíci se normativům jsou považovány za neúměrně vysoké, jakkoliv je ve známosti, že na jiných pracovištích odůvodněné náklady na bydlení normativů dosahují. K prokázání nákladů prozatím postačovalo doložení potvrzení vystavených ubytovny (přes jejich častou nevoli takto činit), do budoucna tyto náklady mají osvědčit smlouvy samotné. Z potvrzení o ubytování jsou údaje přejímány do formuláře Informace o užívaném bytu.

Při rozhodování se ctí kontinuita s předchozí činností Úřadu městské části Praha 9, od něhož je výše odůvodněných nákladů na bydlení přebírána. Normativní náklady na bydlení i přesto v některých případech plní funkci poskytnuté maximální výše dávky, ke stanovení uznatelných nákladů slouží rovněž i informace od metodika. Úvahy o stanovení nákladů bývají obsaženy např. ve spisu, kde v protokolu o ústním jednání je žadatel zpraven o výši uznatelných nákladů na bydlení. V odůvodnění oznámení či rozhodnutí tyto údaje obsaženy již nejsou.

Rozhodnutí o dávce odůvodnění neobsahují, oznámení o přiznání dávky rovněž, poněvadž zákon tuto povinnost nestanoví a jednalo by se o kroky navíc. Nadto koncipování odůvodnění časově neúměrně zatěžuje pracovníky, kteří by již neměli kapacitu pro vedení dalšího řízení, jakkoliv případně kvalitní odůvodnění zpracovat jistě lze.

Pakliže je o doplatek žádáno z titulu podnájemního vztahu, doplatek je při splnění dalších zákonných podmínek poskytován.

V některých případech dochází k „přehodnocení“ nájemní smlouvy na smlouvu podnájemní, neboť obývaná jednotka není způsobilá samostatně plnit funkci bytu,

a to i z důvodu, že odběratel energií je odlišný od nájemce a dochází k umělému rozparcelování faktických pokojů na byty, jež jsou za „byty“ vydávány ryze účelově a jen ve formálním pojetí (např. v případě paní DD., prvožadatel, provedeno sociální šetření).

Z předloženého spisového materiálu byly zjištěny tyto skutečnosti:

Co se týká prvotní formy vyřízení žádosti, tyto jsou rozhodnuty pomocí doručení písemného oznámení o dávce a její výši. Oznámení o přiznání dávky buď pouze formálně obsahují torza odůvodnění, ve kterém však mimo obecných odkazů na právní úpravu a případného popisu dalších rozhodných skutečností pro výši dávky nelze další jeho náležitosti zjistit, či takové odůvodnění zcela chybí. Mimo jednoho případu téměř celistvě odůvodněného oznámení (pí GG.), ve všech případech absentovala úvaha, jakým způsobem bylo dospěno ke stanovení odůvodněných nákladů na bydlení a dávky samé.

Stejně poznatky platí i u další formy správního aktu – rozhodnutí, které rovněž není odůvodňováno (opět např. pí GG.). V jednom případě se tak přece jenom stalo (např. odejmutí dávky u pí E.), odůvodnění je však podáno v několika kusech větách. Při zamítnutí žádosti o dávku rozhodnutím absentuje zcela (např. případ téhož žadatele).

Zavedenou praxi, která má dle pohovoru původ v provozních okolnostech (časová náročnost odůvodňování ve vztahu k nízké obsazenosti pracoviště), lze plasticky dokumentovat na případu paní T., kdy rozhodnutí o nepřiznání dávky doplatku na bydlení bylo odůvodněno pouze přepisem textu zákona. V průběhu kontrolovaného období bylo rozhodnutí k odvolání žadatele odvolacím orgánem zrušeno pro nepřezkoumatelnost (rozhodnutí MPSV č.j. MPSV-UM/1919/12/9S-HMP ze dne 26. 6. 2012), přičemž předkládací zpráva k tomuto orgánu obsahovala zřetelné a rozvinuté důvody pro odejmutí dávky, které by po formální stránce obstály.

Správní orgán neeviduje seznam objektů, u nichž lze usuzovat na aplikaci ustanovení § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, a to především vzhledem ke geografické povaze správního obvodu.

Rozhodovací praxe se tak vyznačuje značnou proměnlivostí skutečností rozhodných pro vznik nároku na dávku a stanovení její výše, jako častým výskytem společně posuzovaných osob, variabilitou příjmů a nákladů na bydlení a klíčovou otázkou jejich tvrzení, a především prokázání s tím souvisejících nově najevo vyšších skutečností, a celkově tedy otázky úplného a přesně zjištěného skutkového stavu.

Z předloženého spisového materiálu bylo kontrolováno 19 spisů. Co se týká stanovení výše dávky, skutečné náklady na ubytování byly vyšší než jejich přiznaná část a nelimitovány toliko normativními náklady, např. v případech paní Z., paní JJ. a paní CC. V převážné většině případů žadatelé či osoby společně posuzované dosahovali příjmů a tato skutečnost zůstala, jak již bylo poznamenáno výše, v odůvodnění skryta.

Ve třech případech došlo ke zpětvzetí žádosti, které doprovázelo předchozí informování žadatele úřadem práce o změně/zániku nároku na dávku, a na tento stav je tak reagováno z dispozice žadatele.

Jak vyplynulo z pohovoru a ze spisů, doplatek z důvodu podnájemního vztahu je skutečně za splnění ostatních zákonných podmínek běžně a bez dalšího poskytován (např. pí T. – neposkytnuto jen pro výši příjmu), přičemž lze navíc vysledovat tendenci transformovat pod tento druh užívání bytu i prostý nájemní vztah (žadatelka CC., SPO – nájemce pana KK.).